

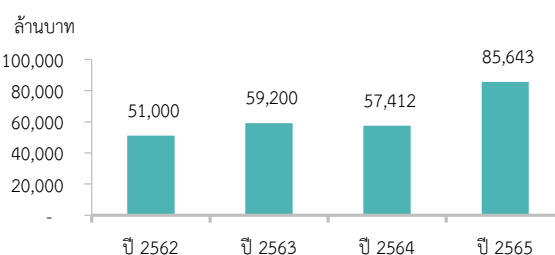
Green bond เครื่องมือในการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม

กรีนบอนด์เป็นเครื่องมือทางการเงินที่สำคัญในการระดมทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับภาครัฐกิจ อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจมีการใช้ประโยชน์จากกรีนบอนด์ จำเป็นต้องกำหนดนิยามกิจกรรมทางเศรษฐกิจสีเขียวให้มีความชัดเจน เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงเงินทุนเพื่อแก้ไขปัญหาและสร้างความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น

การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบายของภาครัฐ การปรับตัวของภาคธุรกิจสู่การผลิตที่ยั่งยืน ตลอดจนความตระหนักรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนทั่วไป อย่างไรก็ตาม การรับมือกับปัญหาดังกล่าว เช่น การใช้พลังงานหมุนเวียน การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน การป้องกันและควบคุมมลพิษ การจัดการแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ/การใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การขนส่งที่ใช้พลังงานสะอาด การจัดการน้ำ/น้ำเสียอย่างยั่งยืน อาคารเพื่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ต้องอาศัยเงินทุนจำนวนมาก ซึ่งกรีนบอนด์ (Green bond) ถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือทางการเงิน (Green finance) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าว โดยเป็นตราสารหนี้ประเภทหนึ่งในด้านความยั่งยืนที่เรียกว่า ESG Bond (Environmental, Social and Governance) ซึ่งครอบคลุมทั้งตราสารหนี้เพื่อสังคม และตราสารหนี้เพื่อความยั่งยืน โดยคู่มือการออกแบบและเสนอขายตราสารหนี้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่จัดทำโดยธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้ระบุว่า กรีนบอนด์ หรือตราสารหนี้สีเขียว หมายถึง “ตราสารหนี้ไม่ว่าประเภทใด ซึ่งเงินที่ได้จากการระดมทุนไม่ว่าบางส่วนหรือทั้งหมด จะถูกนำไปใช้เป็นเงินลงทุนหรือนำไปใช้ชำระคืนหนี้ (Refinance) ที่ได้ลงทุนไปในโครงการหรือสินทรัพย์ใหม่ และ/หรือโครงการและสินทรัพย์ที่มีอยู่แล้วที่มีคุณสมบัติเป็นโครงการเพื่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น” ซึ่งโครงการที่เกี่ยวข้องกับกรีนบอนด์ ประกอบไปด้วย 1) พลังงานหมุนเวียน 2) การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน 3) การป้องกันและควบคุมมลพิษ 4) การจัดการแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิตและการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืนในเชิงสิ่งแวดล้อม 5) การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพทางบกและทางน้ำ 6) การขนส่งที่ใช้พลังงานสะอาด 7) การจัดการน้ำและน้ำเสียอย่างยั่งยืน 8) การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 9) ผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีการผลิต และกระบวนการผลิตที่เป็นการปรับปรุงเพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน และ/หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองว่ามีประสิทธิภาพในเชิงสิ่งแวดล้อม และ 10) อาคารเพื่อสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณาการขยายตัวของกรีนบอนด์ พบว่าในระดับโลกกรีนบอนด์มีการขยายตัวที่สูงมาก โดยจากข้อมูลของ Climate Bond Initiative ในปี 2565 ทั่วโลกมีการออกกรีนบอนด์คิดเป็นมูลค่าสูงถึง 4.87 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ (177.7 แสนล้านบาท) ซึ่งเพิ่มขึ้นประมาณ 1 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ (36.5 แสนล้านบาท) จากปี 2559 ขณะที่ประเทศไทยมูลค่าการออกกรีนบอนด์มีการขยายตัวมากขึ้นเช่นกัน จาก 51,000 ล้านบาท ในปี 2562 เป็น 85,643 ล้านบาท ในปี 2565

แผนภาพ 26 มูลค่าการออกตราสารหนี้เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ช่วงปี 2562 - 2565

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ด.)

การขยายตัวที่เพิ่มขึ้นมากของการออกกรีนบอนด์ เป็นผลมาจาก 1) **ความต้องการของนักลงทุนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามกระแสการรักษ์โลก** โดยในกรณีของไทยมีการตั้งเป้าหมายมุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี 2050 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero GHG Emission) ภายในปี 2065 รวมทั้งนโยบายการขับเคลื่อนประเทศด้วย BCG Model ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งการปรับกระบวนการผลิตเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวจำเป็นต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง โดย Krungthai COMPASS คาดการณ์ว่า ในช่วงปี 2564 – 2569 ประเทศไทยจะมีความต้องการเงินลงทุนในโครงการเพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างน้อย 8.2 แสนล้านบาท 2) **ผู้ลงทุนสามารถบรรลุข้อกำหนดในการเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมสภาพภูมิอากาศ (Non-state actor Climate action) โดยไม่จำเป็นต้องลงทุนทำโครงการด้วยตนเอง** โดยการประชุมของ The 22nd Conference of Parties (COP 22) ได้มีการเรียกร้องให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งภาคเอกชนสามารถเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมสภาพภูมิอากาศขององค์กรอื่น 3) **ผลตอบแทนของกรีนบอนด์ใกล้เคียงกับการลงทุนในตราสารหนี้ทั่วไป** การศึกษาของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย เมื่อปี 2561 พบว่า กรีนบอนด์ให้ผลตอบแทนไม่แตกต่างจากตราสารหนี้ทั่วไปมากนัก จึงจูงใจให้นักลงทุนหันมาลงทุนในกรีนบอนด์มากขึ้น และ 4) **รัฐบาลให้สิทธิประโยชน์เพื่อสนับสนุนการออกกรีนบอนด์** โดย ก.ล.ต. มีการยกเว้นค่าธรรมเนียมการยื่นคำขออนุญาตและค่าธรรมเนียมการออกเสนอขายกรีนบอนด์

อย่างไรก็ตาม แม้กรีนบอนด์จะมีการขยายตัวขึ้นมาก แต่ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ

1. **ตลาดกรีนบอนด์ยังมีขนาดเล็กและผู้ออกส่วนใหญ่เป็นบริษัทใหญ่** โดยเมื่อเปรียบเทียบมูลค่าของการออกกรีนบอนด์กับตราสารหนี้ทั่วไป พบว่า แม้จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นแต่ยังมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย โดยคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 5.68 ในปี 2566 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.50 ในปี 2562 ขณะที่ในต่างประเทศมีสัดส่วนถึงร้อยละ 10 นอกจากนี้ ผู้ออกกรีนบอนด์ของไทยส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์อีกด้วย

ตาราง 16 มูลค่าตราสารหนี้ทั่วไป และ Green Bond

	2562	2563	2564	2565	2566
ตราสารหนี้ทั่วไป (พันล้านบาท)	2,038	1,430	1,922	2,385	1,652
กรีนบอนด์ (พันล้านบาท)	51	59.2	57.4	85.6	93.8
สัดส่วนกรีนบอนด์ ต่อตราสารหนี้ทั่วไป (ร้อยละ)	2.50	4.14	2.99	3.59	5.68

ที่มา : ก.ล.ต.

2. **การออกกรีนบอนด์ต้องมีเงื่อนไขและขั้นตอนที่มากกว่าตราสารหนี้ทั่วไป** เนื่องจากกรีนบอนด์เป็นตราสารหนี้ที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ต้องมีการตรวจสอบการดำเนินงานว่าเป็นกิจการที่มีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม 10 ด้าน ข้างต้นหรือไม่ โดยปัจจุบัน ก.ล.ต. กำหนดให้ผู้ที่ต้องการจะออกกรีนบอนด์สามารถเลือกมาตรฐานที่จะนำมาใช้ได้ คือ มาตรฐาน The International Capital Market Association (ICMA) มาตรฐาน Climate Bond Initiative (CBI) และมาตรฐาน ASEAN Capital Markets Forum (ACMF) ขณะเดียวกันผู้ที่ออกกรีนบอนด์จะต้อง แสดงให้เห็นว่าโครงการจะเป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม หรือมีกระบวนการประเมินและคัดเลือกโครงการในกรณีที่ออกตราสารหนี้เพื่อนำไปให้กู้ยืม รวมทั้งมีการจัดทำแนวทางการบริหารจัดการเงินที่ได้จากการระดมทุน รายงาน และเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการ

3. **การขาดความชัดเจนในการกำหนดสาขาของธุรกิจสีเขียว** แม้ว่า ก.ล.ต. จะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ออกกรีนบอนด์ต้องเปิดเผยวัตถุประสงค์ของการใช้เงิน แต่ยังคงขาดความชัดเจนว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกัน การป้องกันหรือลดปัญหาการฟอกเขียว (Greenwashing) หรือ

การแอบอ้างนำเงินลงทุนไปทำโครงการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่ไม่ได้มีการดำเนินการจริง จำเป็นต้องมีมาตรฐานกำหนดว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สินเชื่อสีเขียว หรือการลงทุนสีเขียว ซึ่งในกรณีของสหภาพยุโรป มีการกำหนดนิยามกิจกรรมทางเศรษฐกิจสีเขียว (Taxonomy) ไว้อย่างชัดเจน ขณะที่ประเทศไทยมีการกำหนด Taxonomy ในระยะที่ 1 เฉพาะกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภาคพลังงานและการขนส่งเท่านั้น

ตาราง 17 ภาคเศรษฐกิจที่อ้างอิงตามรหัส ISIC-4 และภาคเศรษฐกิจย่อยที่จะรวมอยู่ใน Thailand Taxonomy ระยะที่ 1

ภาคเศรษฐกิจ	ภาคเศรษฐกิจย่อยตามรหัส ISIC 4 (UNSD)	ภาคเศรษฐกิจย่อยตามรหัส ISIC 4 (TSIC)
พลังงาน	D351 - การผลิต การส่ง และการจ่ายพลังงานไฟฟ้า	
	D352 - การผลิตก๊าซ การกระจายเชื้อเพลิงผ่านท่อหลัก	
	D353 - ระบบจ่ายไอน้ำและระบบปรับอากาศ	
การขนส่ง	H491 - การขนส่งทางรถไฟ	
	H492 - การขนส่งทางบกอื่น ๆ	H492 - การขนส่งผู้โดยสารด้วยรถโดยสารประจำทาง H493 - การขนส่งทางบกอื่น ๆ
	H493 - การขนส่งทางท่อ	H494 - การขนส่งทางท่อ
	H501 - การขนส่งทางทะเลและแนวชายฝั่งทะเล	
	H502 - การขนส่งทางน้ำภายในประเทศ	
	C3312 - การซ่อมแซมเครื่องจักร	

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

จะเห็นได้ว่า กรีนบอนด์ถือเป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างประโยชน์ให้กับธุรกิจ ในหลายด้าน ทั้งการระดมทุนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และการสร้างภาพลักษณ์ให้กับภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้ธุรกิจมีการใช้ประโยชน์จากกรีนบอนด์ได้อย่างแท้จริง ประเทศไทยจำเป็นต้องกำหนดนิยามกิจกรรมทางเศรษฐกิจสีเขียวให้ครอบคลุมโครงการที่เกี่ยวข้องกับกรีนบอนด์ทั้ง 10 ประเภท รวมทั้งต้องส่งเสริมให้สถาบันการเงินออกกรีนบอนด์ เพื่อนำมาให้อยู่ภายใต้การติดตามตรวจสอบโดยหน่วยงานประกอบขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) รวมถึงสถานประกอบการเพื่อสังคม (Social enterprise) ที่ดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมและสร้างโอกาสให้สถานประกอบการทุกประเภทสามารถเข้าถึงเงินทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและสร้างความยั่งยืนให้มากขึ้น

ตัวอย่างกรีนบอนด์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

ธ.ก.ส. ออกกรีนบอนด์ในปี 2563 วงเงินรวม 6,000 ล้านบาท เพื่อนำเงินที่ได้จากการระดมทุนไปลงทุนในโครงการสินเชื่อที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการสินเชื่อรักษูป่าไม้ ไทยยั่งยืน (Go Green : Forest Credit) วงเงิน 400 ล้านบาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม/ฟื้นฟูการปลูกไม้เศรษฐกิจ ให้เป็นแหล่งกักเก็บก๊าซเรือนกระจก ช่วยสร้างสมดุลสิ่งแวดล้อม ลดการบุกรุกป่าไม้ และเพิ่มการใช้ประโยชน์ในทางการเกษตรจากที่ดินว่างเปล่า และ 2) โครงการส่งเสริมและสนับสนุนสินเชื่อสีเขียว (Green Credit) วงเงิน 5,400 ล้านบาท เพื่อส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์หรืออาหารปลอดภัย (Food Safety) การใช้พลังงานทางเลือก/พลังงานทดแทน หรือพลังงานสะอาด การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างภูมิคุ้มกันให้ภาคการเกษตรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ที่ผ่านมา การดำเนินโครงการดังกล่าว ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการปลูกต้นไม้เศรษฐกิจไปแล้วจำนวน 125,754 ต้น ทำให้เกิดพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นกว่า 670 ไร่ และมีการกักเก็บคาร์บอนคิดเป็นปริมาณกว่า 336 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (tones of CO₂e) รวมถึงมีการผลิตเกษตรอินทรีย์หรืออาหารปลอดภัยเป็นพื้นที่ 3,332.82 ไร่ และได้ผลผลิตกว่า 240,027 ตัน นอกจากนี้ ยังมีการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทางเลือก/พลังงานทดแทน/พลังงานสะอาด จำนวน 1.32 เมกะวัตต์ (MW) ซึ่งช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อีกเป็นจำนวนมาก

ตาราง 18 ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

โครงการสินเชื่อ/ เงินทุนจัดสรรจากกรีนบอนด์	พื้นที่การผลิต (ไร่)	การกักเก็บ คาร์บอน	ผลผลิต (ตัน)	ผลิตไฟฟ้า (เมกะวัตต์)	แปลง/ โรงเรือน/ โรงงาน
1. โครงการสินเชื่อรักษูป่าไม้ ไทยยั่งยืน (Go Green: Forest Credit) (400 ล้านบาท)	670.30 (125,754 ต้น)	336.86	-	-	-
2. โครงการส่งเสริมและสนับสนุนสินเชื่อ สีเขียว (Green Credit) (5,400 ล้านบาท)					
2.1 การผลิตเกษตรอินทรีย์หรืออาหาร ปลอดภัย (4,400 ล้านบาท)	9,332.82	-	240,027.17	-	-
2.2 การใช้พลังงานทางเลือก/พลังงาน ทดแทน/พลังงานสะอาด (650 ล้านบาท)	17.18	-		1.32	797
2.3 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม (550 ล้านบาท)	1,163.09	-	-	-	103,044
รวม (6,000 ล้านบาท)	11,183.39	336.86	240,027.17	1.32	103,841

ที่มา : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ข้อมูล ณ สิงหาคม 2565)